

નામ ÷ દિલા વિવેક બાબુભાઈ

Sem ÷ ૫

Roll No ÷ 51

PRN No ÷ COC2025332

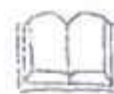
સબ ÷ COC Course BAF

Peprn code ÷ MS-BAF-101

Peprn name ÷ COC Course BAF

સહી

દિલા વિવેક બાબુભાઈ

[1] व्यापार.जी. आर्धनी नालाकीय नीति विस्तृत
रीत समजापो.

—> पुस्तिकापना

—> भारतं केंद्रिय बैंक आइ एनडिया (RBI).
स्थापित 1935 मां
भारतनी धनु रतुं लुं मुख्य काय
जिमां आर्थिक स्थिरता जलपवां
नालाकीय नीती अउ भरतपूला
लाग ए नालाकीय नीती अ अउ
अपा साधनानी समुह ए रीना त
उपयोग राष्ट्रनी मध्यस्थ बैंक द्वारा
अउर नाला पुरपठाने नियंत्रित करवा
अन आर्थिक विकासने प्रोत्साहन आपवा
भार करपां आवे ए.

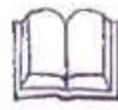
* नालाकीय नीतिना प्रकारे

- 1) विस्तारवादी नालाकीय नीती
- 2) संकीच्यवादी नालाकीय नीती
- 3) तटस्थ नालाकीय नीती

—> आ प्रतीय नालाकीय नीतिआना प्रकारे
दशीना आंतरिक अर्थतंत्र उपर अन त
अव्य दशा साधना आर्थिक वपाउ
उपर अलग-अलग असारा उत्पन्न
करता शक्य ए.

2. विस्तारवादी नालाकीय नीती

“ पैसा पधारा, व्याज दराने, अर्थतंत्र असापो.”
उपर्युक्त धारा के मुता अ त
असापवां आपता इतो.

લક્ષણ

વર્ણન

—>	ઉદ્દેશ્ય	આર્થિક વૃદ્ધિ વધારવી, બેરોજગારી ઘટાડવી, મંદી દુર કરવી કે (Precedence)
—>	સાધનાના ઉપયોગ	<ul style="list-style-type: none"> • રિપોરટ ઘટાડા • CRR / SLR ઘટાડા • રિપર્મ રેપો ઘટાડા
—>	અસર	<p>લોન સસ્તી → રોકાણ</p> <p>ખર્ચ વધ → ઉદ્યોગ ચાલ</p>
—>	શીખમ	GDP વૃદ્ધિ ↑
—>	ઉદાહરણ	<p>મોંઘવારી વધી શકે</p> <p>COVID-19 માં રિપોરટ 4.00% સુધી ઘટાડ્યા, CRR 3% કર્યો → 5-10 લાખ કરોડ ક્વાલિટી ઉમેરાઈ</p>

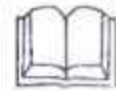
[2] સંકીર્ણવાદી નાણાકીય નિતી

“સેમા ઘટાડો, વ્યાજ વધારો, મોંઘવારી રોકો”

લક્ષણ

વર્ણન

—>	ઉદ્દેશ્ય	મોંઘવારી નિયંત્રણ, અર્થતંત્રને સ્થિર કરવાથી બચાવવું.
—>	સાધનાના ઉપયોગ	<ul style="list-style-type: none"> • રિપોરટ વધારા • રિપર્મ રિપો વધારા
—>	અસર	<ul style="list-style-type: none"> • લોન મોંઘી → ખર્ચ ઘટ • ક્રેડિટ ઘટ → માંગ ઘટ
—>	શીખમ	• મોંઘવારી ↓ વૃદ્ધિ ધીમી પડે શકે.
—>	ઉદાહરણ	<p>મોંઘવારી 7.8% પર → રિપોરટ 6.50% સુધી ઘટાડ્યો. OMO થી 2 લાખ કરોડ રોકાયા.</p>

૩) તરમ્ય નાલાક્રીય નિતી

“સંતુલન જાળવો - ન વધારો, ન ઘટાડો.”

લક્ષણ

વર્ણન

—)	ઉદ્દેશ્ય	મોંઘવારી અને વૃદ્ધિ વચ્ચે સંતુલન
—)	સ્થિતિ	જ્યારે અર્થતંત્ર સ્થિર રહે
—)	સાધના	• રરમા ફરફાર નરિ • O/MO ના મર્યાસ્તિ ઉપયોગ
—)	અસર	અર્થતંત્ર સ્થિર ગતિઅ આલ
—)	ઉદાહરણ	ઓક્ટોબર 2025 માં રિષા અ 6.50 િ. પર સ્થિર, CPI 4.8 િ., GDP 7 િ.

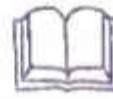
* નાલાક્રીય નિતિના સાધના

—) રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા (RBI) તેનો નાલાક્રીય નિતિને અમલમાં મૂકવા માટે પુલક (Proactive) અને પરાક (Passive) સાધનાના ઉપયોગ કરે છે. આ સાધના દ્વારા RBI લિક્વિડિટી, વ્યાજ દર અને બેંકોની ફિડર આપવાની તપા ગમતાને નિયંત્રિત કરે છે.

1. પુલક સાધના : આ સાધના પેસાના પુરવઠાને સીધુ અસર કરે છે તેનો પુલાવ આખા અર્થતંત્ર ઉપર પડે છે.

2. પરાક સાધના : આ સાધના ફિડરના વિતરણને નિયંત્રિત કરે છે અને ઓડકસ સેક્ટરના પર અસર કરે છે.

3) અન્ય સાધના : મોનરરી પોલીસી સેનર (MPC)

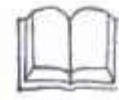

* નાણાકીય નીતિના મુખ્ય ઉદ્દેશો

૧. માંધવારી નિયંત્રણ :- RBI નો પ્રાથમિક ધ્યેય ૫ ૧. માંધવારી જાળવવાનો છે ૨ જીનો + ૨ ૧. રીલેક્ષન છે આ ૨૦૧૬ ના નાણાકીય નિતી ફેમવર્ક ડેકલ નક્કી કર્યું છે.
૨. આર્થિક વૃદ્ધિ :- GDP વૃદ્ધિને પ્રોત્સાહન આપવું ૩ ખાસ કરીને નબળી વૃદ્ધિના સમયે.
૩. નાણાકીય સ્થિરતા :- બેંકોમાં પુંજની પર્યાપ્તતા સિક્યુરિટી અને નાણાકીય ડોમિનું જીએમ એ આપણે ઘરાડવું જોઈએ.
૪. રીજગારી અને વિનિમય દર :- રીજગારી વધારવી અને સુધિમાના મુલ્યને સ્થિર રાખવું.

* નાણાકીય નિતીની વિવિધ અસરો

- > નાણાકીય નિતી (મળાલપનપુ પોલ્યુ) એ કેન્દ્રીય બેંક દ્વારા અપનાવવામાં આપતી નીતિ છે જેમાં પૈસાના પુરવઠા વ્યાજદર અને કુદરના પ્રવાહને નિયંત્રિત કરીને તે અર્પતંત્રને પ્રભાવિત કરવામાં આવે છે. તેમની મુખ્ય અસરો નીચે મુજબ છે :
૧. આર્થિક વૃદ્ધિ
- > પ્રિસ્તરણકારી નિતી : વ્યાજદર ઘરાડીને અને પૈસાના પુરવઠા વધારીને રોકાણ અને અર્થ વધે છે, જેનાથી GDP વૃદ્ધિ પાથ છે.

—> સંકીર્ણકારી નીતિ ને વ્યાજદર વધારીને ખર્ચ અને રોકાણ ઘટાડે છે, જે વૃદ્ધિને ધીમી પાડી શકે છે.

2. દુગાવો

—> નીચા વ્યાજદરથી માંગ વધે છે, જેનાથી દુગાવો વધી શકે છે.

—> ઊંચા વ્યાજદરથી માંગ ઘટે છે, જે આ દુગાવાને નિયંત્રણમાં રાખે છે.

3. બેરોજગારી

—> વિસ્તરણકારી નીતિથી વ્યવસાયો વધુ જે રોકાણ કરે છે, જેનાથી આવી નોકરીઓ વધે છે અને બેરોજગારી ઘટે છે.

—> સંકીર્ણકારી નીતિથી રોકાણ ઘટે છે, જે બેરોજગારી વધારી શકે છે.

4. વિનિમય દર

—> ઊંચા વ્યાજદરથી વિદેશી મુડી આકર્ષાય છે, જેનાથી રૂપિયા મજબુત થાય છે.

—> નીચા વ્યાજદરથી મુડી બહાર વહે છે, જે રૂપિયાને નબળા પાડે છે.

5. રોકાણ અને બચત

—> નીચા વ્યાજદરથી લોન સસ્તી થાય છે, જે રોકાણને પ્રોત્સાહન આપે છે.

—> અતિ વિસ્તરણથી નાણાકીય અસ્થિરતા એ ઘટી શકે છે.

—> નાણાકીય નિતીની સામાન્ય લોકો પર અસર

—> નાણાકીય નિતી (RBI દ્વારા રચા રૂ ૨૨
(CRR વગરના ફરકાર) સીધી રીતે બેંકોને
અસર કરે છે , પરંતુ તેની અસર
સામાન્ય એવા લોકોના રોજિદા મુખતમા
પણ પડે છે .

==> નાણાકીય નિતીના વેપારીઓ પરની અસર

—> નાણાકીય નિતી (RBI ના રૂ ૨૨ , CRR , ઓપન
માર્કેટ ઓપરેશન વગર) વેપારીઓના સ્ટોક ,
કોમોડિટી , ફિક્સ બોન્ડ અને ડેરિવેટિવ્સ
માર્કેટમાં સીધા-પરોક્ષ રીતે અસર કરે
છે . અસર એ વિસ્તરણકારી અને તેમજ
સંકોચનકારી નીતિ પર આધારિત છે .

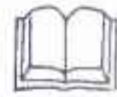
* નાણાકીય નીતિની આયાત અને તેમજ
નિકામકારી પરની અસર

—> નાણાકીય નિતી (Monetary Policy) એ
મુખ્યત્વે વિનિમય દર , વ્યાજદર અને તેમજ
અર્થતંત્રની માંગને પુલાયિત કરીને આયાત
અને નિકામ પર અસર કરે છે .
તેની આ અસર વિસ્તરણકારી અને
સંકોચનકારી નીતિ પર આધારિત છે .
નીચે ચિત્રતાવાર સમજાવેલ છે .

—> ૩ . વિનિમય દર પર અસર

- વિદેશી મૂડી બહાર વેરે છે , જેનાથી
સ્થાનિક કર્મચી એ ગબળી પડે છે .

- વિસ્તરણકારી નિતી :

- નિકાસકારી માર્ગ : નિકાસ સસ્તી પામી છે. વિદેશી બજારમાં સ્પર્ધા વધે છે. —> નિકાસ વધે, નફા વધે.
- આયાતકારી માર્ગ : આયાત મોંઘી પામી છે, —> ખર્ચ વધે, આયાત ઘટે.

સંકીર્ણકારી નીતી

- વિદેશી મૂડી આકર્ષાય છે, જીનાથી ઠરવસી મજબૂત પામી છે.
- નિકાસકારી માર્ગ : નિકાસ મોંઘી પામી છે. વિદેશી બજારમાં સ્પર્ધા ઘટે —> નિકાસ ઘટે, નફા ઘટે.
- આયાતકારી માર્ગ : આયાત સસ્તી પામી છે —> ખર્ચ ઘટે, માર્જિન વધે.

[2] માંગ અને ફુગાવા પર અસર :

- વિસ્તરણકારી નીતી : અર્થતંત્રમાં માંગ વધે છે, જીનાથી સ્થાનિક વસ્તુઓની માંગ વધે —> આયાતી વધી શકે. પરંતુ આ ફુગાવા વધે તો નિકાસકારીના ખર્ચ વધે.
- સંકીર્ણકારી નીતી : માંગ ઘટે છે —> આયાત ઘટે. ફુગાવા નિયંત્રણમાં રહે તો નિકાસકારીને સ્થિર કિંમતોના લાભ મળે.

[3] ફિડિટ અને શ્રેણી પર અસર :

- ઊંચા વ્યાજદરથી ફિડિટ મોંઘી પામી છે —> વ્યવસાયોના વિસ્તારમાં અડચણ થાય છે. આયાત - નિકાસને અસર કરે છે.